

Landbouw en natuur op zoek naar een win-win

In een dichtbevolkt, versnipperd Vlaanderen is de beschikbare ruimte schaars en treden biodiversiteit en landbouw vaak in competitie met elkaar. Toch hoeft meer natuur niet steeds ten koste te gaan van landbouw. Zo zijn bloemrijke akkerranden een mooi voorbeeld van functionele agrobiodiversiteit met voordelen voor beide partners. In België is deze aanpak echter weinig gekend en wordt hij ook nauwelijks toegepast. Het project 'FABuleus platteland' wil daar graag verandering in brengen door de uitbouw van een demo-bedrijf waar de voordelen van functionele agrobiodiversiteit worden gedemonstreerd aan Vlaamse land- en tuinbouwers.

In Vlaanderen is ruimte een zeldzaam en kostbaar goed en komen landbouw en natuur, elk met hun specifieke noden, vaak tegenover elkaar te staan. Hierbij draait winst voor de ene vaak uit op verlies voor de andere. Toch groeit ook hier het inzicht dat meer natuur niet steeds ten koste moet gaan van landbouw. Bloemrijke akkerranden bijvoorbeeld, zijn oases van biodiversiteit waar heel wat nuttige insecten een onderkomen vinden. Deze 'nuttigen' leveren op hun beurt tal van ecosystemediensten, zoals bestuiving en natuurlijke plaagbeheersing, aan de landbouw.

Onbekend is onbemind

In het buitenland toonden diverse projecten al aan dat gericht samengestelde landschapsele-

menten effectief nuttige insecten (bestuivers en biologische bestrijders) kunnen aantrekken en stimuleren. Meer nog, het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen wordt hierdoor sterk gereduceerd en bij bepaalde teelten (wortelen, erwten ...) wordt zelfs 10 tot 30% opbrengstverhoging gecreëerd. Dit laat zien dat landbouw en natuurbehoud wel degelijk hand in hand kunnen gaan.

In België is het positief effect van functionele agrobiodiversiteit (FAB) helaas slechts in beperkte mate gekend en wordt deze aanpak nauwelijks toegepast. Er is bijgevolg nood aan een uitgebreide kennis over en demonstratie van de meerwaarde van biodiversiteit en in het bijzonder van nuttige insecten voor de landbouw.

Opkomst van boekweit (*Fagopyrum esculentum*) in de aangelegde bloemenrand op het demobedrijf Ecodal (foto van 28/5/2018)

Tijdens de eerste waarnemingen op 12/6/2018 werden al natuurlijke vijanden teruggevonden: larve van de zweefvlieg die bladluizen aanvalt (links) en larve van het lieveheersbeestje die een bladluis verorbert (rechts).

In de bloemenrand zijn op 1/7/2018 veel nuttige insecten actief die de biologische bestrijding van eventuele plagen in het aanpalend gewas (bloemkool) bevorderen.

'FABuleus platteland'-project wil samenhang tussen natuur en landbouw promoten

In navolging van de projectoproep 'Landbouw en Natuur' van het Departement Omgeving van de Vlaamse overheid schoot het 'FABuleus platteland'-project uit de startblokken. Het project heeft als doelstelling de samenhang tussen natuur en landbouw aan te tonen en te promoten. Om dit te realiseren zal een demo-bedrijf worden uitgebouwd waar de voordelen van functionele agrobiodiversiteit en nuttige insecten worden toegelicht aan de Vlaamse land- en tuinbouwers. Met een stuurgroep bestaande uit actoren uit landbouw, tuinbouw en natuurbeheer worden de handen in elkaar geslagen op zoek naar een win-win voor beide kampen.

Tijdens het project zullen we de aanwezige natuurwaarden op en rond een bestaand biologisch tuinbouwbedrijf (Ecodal) inventariseren en optimaliseren. Zo werd dit voorjaar (mei 2018) al een bloemrijke akkerrand aangelegd waarvan we de ontwikkeling en effecten gedurende twee jaar zullen opvolgen. Ook de uitwerking van didactisch-communicatief materiaal, waarmee landbouwers nuttige insecten vlot kunnen herkennen en monitoren, staat op de agenda. De opgebouwde kennis zal bovendien getoond en verspreid worden tijdens demo- en studiedagen. Hier zullen ook de praktijkervaringen van landbouwers uit de Hoeksche Waard (Nederland) worden uitgewisseld. Deze landbouwers zijn al dertien jaar bedreven in het succesvol inzetten van functionele agrobiodiversiteit en hebben al meer dan 450 km multifunctionele akkerranden in beheer.

Tabel 1. - Het ingezaaide mengsel van grassen en éénjarige en meerjarige bloeiers

Soort	% (gewicht)
Foeniculum vulgare	8,96
Achillea millefolium	0,13
Centaurea montana	3,92
Leucanthemum vulgare	0,39
Lotus corniculatus	1,57
Trifolium pratense	0,42
Trifolium repens	1,07
Vicia sepium	13,07
Centaurea cyanus	6,28
Borago officinalis	5,23
Phacelia tanacetifolia	1,20
Vicia sativa	12,55
Rhinanthus minor	0,52
Fagopyrum esculentum	34,86
Ammi majus	0,52
Echium vulgare	2,24
Dipsacus fullonum	6,28
Tanacetum vulgare	0,78

Nuttige insecten in bloemenrand

Een eerste verwezenlijking binnen het project, is de inzaai van een bloemrijke akkerrand met een zorgvuldig uitgekozen zaadmengsel. Het ingezaaide mengsel bestaat uit zaden van grassen en zaden van éénjarige en meerjarige bloeiers die geliefd zijn bij zowel bestuivers als biologische bestrijders (Tabel 1). We monitoren de diversiteit aan natuurlijke vijanden vóór, tijdens en na de bloei van de bloemrijke rand en dit op diverse afstanden in het aangrenzend gewas.

Bij de eerste tellingen hebben we al verschillende soorten natuurlijke vijanden teruggevonden. Wanneer de akkerrand in bloei komt, verwachten we een opmerkelijke stijging in het aantal nuttige insecten waardoor de biologische bestrijding van eventuele plagen en de bestuiving in het aanpalend gewas zal worden bevorderd. Op die manier plukt de landbouwer mee de vruchten van meer biodiversiteit.

A. De Roissart & J. Moens

Faculteit Natuur en Techniek,

Vakgroep Natuur- en Voedingwetenschappen, HoGent